

## СЕКЦІЯ 5. НОВІТНЯ ІНЖЕНЕРІЯ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

УДК: 658.336

### РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОЗУМНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

**Андрусів У. Я.**, канд. екон. наук, доцент  
*e-mail: andrusivu@ukr.net*

**Зелінська Г.О.**, д-р екон. наук, професор  
*e-mail: zelinsla\_haluna@i.ua*

**Болюх В. Р.**, здобувач вищої освіти  
*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу*

**Довгаль О. В.**, д-р екон. наук, доцент  
*e-mail: dovgal@mnaui.edu.ua*

*Миколаївський національний аграрний університет*

**Постановка проблеми.** Сьогодні Україну та світ супроводжує період значних глобальних змін. Ми живемо у епоху війни, глобалізації, автоматизації, цифрових технологій, посилення агресивності епідемій, що впливають на всі сторони нашого життя: ринок праці (робочі місця, промислові сектори), екологію, економіку, соціальну сферу, демографію та суспільство в цілому. На часі перед людством постало вирішення нагальних задач щодо пристосування до глибоких змін, забезпечення сталого та людського розвитку держави.

На сьогодні етапи реалізації регіональної політики в Україні суттєво змінилися. Це насамперед пов'язано із військовими діями в Україні та їх глобальними наслідками в подальшому. Відповідно до сучасної нормативно-правової бази з проблематики стратегічного планування, зокрема методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку вибір стратегічних цілей розвитку регіонів має базуватись на трьох методологічних підходах: інтеграційному, який передбачає поєднання секторальної (галузевої), територіальної (просторової) та управлінської складових державної регіональної політики; гендерному, в основі якого закладено принцип гендерної рівності із залученням представників суб'єктів регіонального розвитку, що дозволяють врахувати інтереси різних груп населення у різних сферах життєдіяльності на регіональному рівні; розумної спеціалізації, що передбачає аргументоване визначення суб'єктами регіонального розвитку в рамках регіональної стратегії окремих стратегічних цілей та завдань щодо розвитку видів економічної діяльності, які мають інноваційний потенціал, можуть вважатись конкурентними перевагами регіону та сприяють трансформації всіх секторів економіки у більш ефективні [1].

**Виклад основного матеріалу.** Розумна спеціалізація є відносно новим поняттям для України, а тому потребують подальшого дослідження як методологічні, так і практичні аспекти її використання в регіонах. Модель, в основі якої лежать ідеї розумної спеціалізації, має на меті формування нової

регіональної політики, направленої на сталий розвиток та поліпшення умов життя населення [2]. Розроблення та впровадження довгострокової стратегії регіонального розвитку та держави в цілому, що веде до фундаментальних зрушень у економічній, екологічній, соціальній сфері тощо, визначено як стратегічні напрями розвитку України на найближчу перспективу. Однією з таких стратегій можна вважати розумну спеціалізацію, яка передбачає визначення сильних сторін і розвиток конкурентних переваг регіонів на основі існуючої структури регіональної економіки та інновацій [3]. Великого значення у даній стратегії відведено колу питань дослідницького та інноваційного характеру.

В останні роки Європейська Комісія закликала національні та регіональні органи влади розробити стратегії інтелектуальної спеціалізації для досліджень та інновацій [4], основною метою яких стало заохочення європейських регіонів визначити свої конкурентні переваги, як основу для отримання та визначення пріоритетних інвестицій у дослідження та інновації.

Розумна спеціалізація розглядається нами як інноваційний інструмент розвитку регіону. Вона поєднує в собі врахування місцевих можливостей та економіки знань. Завдяки просуванню підходу «знизу-вгору» як основного, розумна спеціалізація об'єднує місцеві органи влади, наукові кола, бізнес-структури та громадянське суспільство, працюючи над впровадженням довгострокових стратегій зростання, що підтримуються фондами ЄС. Політика розумної спеціалізації виходить за рамки інноваційної політики та розглядається як процес виявлення конкурентних переваг, пріоритетів та максимального розвитку наукового потенціалу в будь-якому регіоні, сильному чи слабому, високо- чи низькотехнологічному [5].

За визначенням Соціального Комітету Комісії Європарламенту, смарт-спеціалізація регіонів покликана вирішувати такі нагальні проблеми [5]: підвищення інноваційного та конкурентоспроможного потенціалу європейських регіонів як основи для моделі сталого зростання [6]; посилення міжрегіонального співробітництва, яке є ключовим елементом глобалізованої економіки; посилення уваги до менш розвинених регіонів; вдосконалення та покращення спільної роботи в рамках політики та програм ЄС.

Оскільки, візитівкою сьогодення є процес переміщення конкуренції у сферу знань, тому подальший соціально-економічний розвиток України та її регіонів, залежать від того, якою мірою будуть задіяні інтелектуальні та творчі можливості й здібності кожного громадянина [7]. Природа знань, які необхідні, наприклад, в промисловому чи іншому секторі економіки, стає іншою. Якщо раніше матеріалізація знань знаходила свій прояв у вигляді документів та технологій, їх передача носила формалізований характер, то особливістю сьогодення є швидкість створення та оновлення знань, збільшення їх обсягу. Розвиток економіки знань, як невід'ємного атрибуту розумної спеціалізації, потребує посилення інноваційності всіх компонентів управлінської діяльності. У цілому, як правило, принципово змінюється стратегія розвитку регіону. Головним ресурсом і рушійною силою його розвитку в цих умовах стає інноваційний потенціал мешканців регіону, а інноваційна система –

середовищем, яке забезпечує трансформацію результатів інноваційної діяльності у подальший розвиток [8]. Впровадження нових знань та технологій вимагає узгодженого функціонування інноваційної системи, науки, освіти, інформаційно-комунікаційної інфраструктури в єдиному правовому полі та регулятивному середовищі.

Також слід зазначити, що значний вплив на вибір стратегічних цілей соціально-економічного розвитку регіонів мають соціальні тенденції у їх динаміці, зокрема зростання демографічного навантаження та міграційний рух населення країни [9, 10]. В силу війни, яка зараз триває в Україні, то перелічені вище фактори зараз є чи не основними для Західних регіонів України, оскільки велика кількість населення оселилась саме в цьому регіоні.

**Висновки.** Отже, застосування підходу розумної спеціалізації у регіональних стратегіях сприятиме отриманню синергетичного ефекту як для людського, так і для інноваційного розвитку та підвищення якості життя населення України. Це відносно нова модель регіонального та міжрегіонального партнерства, що має на меті визначення «точок економічного зростання» усіх українських регіонів. Враховуючи сучасні тенденції в економіці України й загальну геосоціальну ситуацію, стан опрацювання проблем концепції розумної спеціалізації у регіональній політиці в теорії та на практиці, вважаємо актуальним і доцільним дослідження її впровадження в існуючому регіональному середовищі України. Довгострокове стратегічне планування, синергія бізнесу, громадськості, освіти та держави стануть базисом для стійкого розвитку регіонів, а використання потенціалу їх конкурентних переваг – основою підвищення конкурентоспроможності держави на світовому рівні.

#### Список використаних джерел:

1. Для розвитку українських регіонів використовуватимуть інструменти Смарт-спеціалізації. URL: <http://www.uuip.org.ua/https://decentralization.gov.ua/news/9614> (дата звернення: 23.03.2022).
2. Zelinska, H., Andrusiv, U., Daliak, N., Dovgal, O., & Lagodiienko, V. (2021). Sustainable Development: Trends in Ukraine and the World. *Journal Of Environmental Management And Tourism*, 12(5), 1179-1187.
3. Зелінська Г. О., Андрусів У. Я. Розвиток регіонів України на засадах смарт-спеціалізації. *Стратегії розумної спеціалізації в Україні: розвиток на основі співпраці: колективна монографія / кол. авт.; за заг. ред. проф. І. Ю. Єгорова, проф. В. Б. Родченка. Харків: Вид-во «Точка», 2020. с. 68-91.*
4. *Opinion of the European Economic and Social Committee on 'Regional policy contributing to smart growth in Europe 2020' COM(2010) 553 final.* URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011AE1167&qid=1548079030467&from=EN> (дата звернення: 24.03.2022).
5. *Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund and the European Maritime and Fisheries Fund and repealing Council Regulation (EC) No*

1083/2006.URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&qid=1548080191200&from=EN> дата звернення: 24.03.2022).

6. Andrusiv U.Y., Cherchata A. O. (2018). *Reengineering of business-processes of enterprise as an instrument of their improvement and development. Problems of modern science: Collection of scientific articles. Fadette editions, Namur, Belgium, 59-63 p.*

7. Zelinska, H., Andrusiv, U., Galtsova, O., Dmytrechenko, M. (2021). *Management of Social Risks and their Impact on the Spheres of Human Life in the Conditions of Sustainable Development of Ukraine. PROBLEMY EKOROZWOJU, 16(2), 116-124.*

8. Popadinets, I., Andrusiv, U., Galtsova, O., Bahorka, M., Yurchenko N. (2021). *Management of motivation of managers' work at the enterprises of Ukraine: innovative aspects. Management Systems in Production Engineering, Volume 29, Issue 2, pp. 120-131.*

9. Andrusiv U. Ya., Mazur I. M., Kinash I. P. (2016). *Systematic approach to the formation of management mechanism of construction enterprises innovation activity. Economic Processes Management: International Scientific E-Journal, 4, Retrieved from: [http://epm.fem.sumdu.edu.ua/download/2016\\_4/epm2016\\_4\\_2.pdf](http://epm.fem.sumdu.edu.ua/download/2016_4/epm2016_4_2.pdf).*

9. *Knowledge for Growth: European Issues and Policy Challenges. URL: [http://ec.europa.eu/invest-inresearch/pdf/download\\_en/knowledge\\_for\\_growth\\_bat.pdf](http://ec.europa.eu/invest-inresearch/pdf/download_en/knowledge_for_growth_bat.pdf) (дата звернення: 25.03.2022).*

УДК 658.1:338:633.1

## **ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА**

**Боднар О. А.**, канд. екон. наук  
*e-mail: bodnarolena1606@gmail.com*

*Миколаївський національний аграрний університет*

**Постановка проблеми.** Цифрова трансформація аграрної сфери на сьогодні є пріоритетним напрямком у загальній стратегії економічного зростання сільськогосподарської галузі. Інформаційні технології стають рушіями прогресу аграрного виробництва, формуючи єдину цифрову модель аграрного підприємства, що складається з інтеграції управлінської системи, організаційно-економічних відносин, технічних засобів та програмного забезпечення.

Незважаючи на численні дослідження за даним напрямком, питання щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки аграрних підприємств в умовах цифрового середовища вивчено недостатньо глибоко, що вимагає подальшого дослідження.

**Метою роботи** є дослідження особливостей забезпечення фінансово-економічної безпеки аграрних підприємств в умовах цифрового середовища.

**Виклад основного матеріалу досліджень.** Найважливішою цільовою орієнтацією системи фінансово-економічної безпеки підприємств аграрного сектору в умовах цифрового середовища є створення необхідних організаційних та фінансових передумов для сталого зростання сільськогосподарських підприємств у поточному та перспективному періоді з